ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CARL OTTO LENZ της 15ης Απριλίου 1997 *

1. Στην υπό κρίση προσφυγή λόγω παραβάσεως κράτους μέλους, η Επιτροπή προσάπτει στην Ιρλανδία παράβαση των άρθρων 6, 48, 52 και 58 της Συνθήκης ΕΚ καθώς και του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1251/70 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1970, περί του δικαιώματος των εργαζομένων να παραμένουν στην επικράτεια κράτους μέλους μετά την άσκηση σ' αυτό ορισμένης εργασίας [1], καθώς και του άρθρου 7 της οδηγίας 75/34/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1974, περί του δικαιώματος των υπηκόων ενός κράτους μέλους να παραμένουν στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους μετά την άσκηση σ' αυτό μη μισθωτής δραστηριότητας [2]. Η Επιτροπή στηρίζει την αιτίαση αυτή στο γεγονός ότι, κατ' αυτήν, η Ιρλανδία έχει διατηρήσει σε ισχύ νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που περιορίζουν το δικαίωμα εγγραφής μη αλιευτικών πλοίων στο ιρλανδικό νηολόγιο μόνο στα πλοία που ανήκουν, εν όλω ή εν μέρει, στην κυβέρνηση, σε υπουργό, σε Ιρλανδό υπήκοο ή σε νομικό πρόσωπο ιρλανδικού δικαίου.

2. Οι ασκούσες επιρροή διατάξεις του ιρλανδικού δικαίου περιλαμβάνονται στον Mercantile Marine Act 1955 (νόμος του 1955 περί εμπορικής ναυτιλίας). Δυνάμει του άρθρου 9 του νόμου αυτού, αναγνωρίζονται κατ' αρχήν [3] ως «ιρλανδικά πλοία» δυνάμενα να φέρουν την ιρλανδική σημαία: τα πλοία που ανήκουν στο κράτος, τα πλοία που ανήκουν, εν όλω ή εν μέρει, σε Ιρλανδό υπήκοο ή σε νομικό πρόσωπο ιρλανδικού δικαίου [4] και δεν έχουν νηολογηθεί βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας καθώς και, τέλος, τα λοιπά πλοία που έχουν νηολογηθεί ή θεωρούνται ως νηολογηθέντα δυνάμει του ανωτέρω νόμου. Το άρθρο 16 του ίδιου νόμου ορίζει ότι, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 19 [5], μόνο η Ιρλανδική Κυβέρνηση, οι Ιρλανδοί υπουργοί, οι Ιρλανδοί υπήκοοι και τα νομικά πρόσωπα ιρλανδικού δικαίου δικαιούνται να έχουν την κυριότητα νηολογηθέντος πλοίου ή ποσοστού αυτού.

3. Αρχικά οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονταν τόσο επί των εμπορικών και αλιευτικών πλοίων όσο και επί των πλοίων που χρησιμοποιούνται για την άσκηση μη οικονομικής δραστηριότητας αλλά για σκοπούς αναψυχής. Κατά τη διάρκεια της διοικητι-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 64. Το κείμενο του άρθρου 7 του κανονισμού αυτού έχει ως εξής: «Το δικαίωμα ίσης μεταχειρίσεως, που αναγνωρίζεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, διατηρείται υπέρ των δικαιούχων του παρόντος κανονισμού.»

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 191. Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής: «Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν στα πρόσωπα που δικαιούνται παραμονής το δικαίωμα ίσης μεταχειρίσεως που θεσπίζεται από τις οδηγίες του Συμβουλίου περί καταργήσεως των περιορισμών στην ελευθερία εγκαταστάσεως σύμφωνα με τον τίτλο ΙΙΙ του γενικού προγράμματος που προβλέπει την κατάργηση αυτήν.»

3 — Το άρθρο 9 διασαφηνίζει ότι τούτο εφαρμόζεται «υπό την επιφύλαξη του άρθρου 18, παράγραφος 3» του νόμου. Η διάταξη αυτή ουδεμία ασκεί εν προκειμένω επιρροή.

4 — Με την έκφραση «νομικό πρόσωπο ιρλανδικού δικαίου» (Irish body corporate), νοείται, σύμφωνα με τον ορισμό που περιλαμβάνεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, νομικό πρόσωπο το οποίο έχει συσταθεί σύμφωνα με την ιρλανδική νομοθεσία και έχει την κύρια εγκατάστασή του (principal place of business) στην Ιρλανδία.

5 — Το άρθρο 19 εξουσιοδοτεί την Ιρλανδική Κυβέρνηση να επιτρέπει, με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας, εξαιρέσεις υπέρ υπηκόων ή νομικών προσώπων άλλου κράτους μέλους. Όπως ορθώς έχει ισχυριστεί η Επιτροπή, χωρίς να έχει διαψευσθεί ως προς το σημείο αυτό από το καθού κράτος μέλος, η διάταξη ουδεμία ασκεί επιρροή όσον αφορά την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς.

κής διαδικασίας του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ, η Ιρλανδία θέσπισε τον Fisheries (Amendment) Act 1994 (νόμος του 1994 για την τροποποίηση του νόμου περί αλιείας). Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στις νέες νομικές διατάξεις είχαν ληφθεί υπόψη, όσον αφορά τα αλιευτικά πλοία, οι αιτιάσεις που αυτή είχε διατυπώσει. Επομένως, η προσφυγή της Επιτροπής δεν αφορά πλέον τις προπαρατεθείσες ιρλανδικές νομικές διατάξεις παρά μόνο κατά το μέτρο που αυτές αφορούν τα εμπορικά πλοία καθώς και τα πλοία που δεν χρησιμοποιούνται για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας αλλά για σκοπούς αναψυχής.

4. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η Επιτροπή προέβαλε την αιτίαση ότι οι ιρλανδικές διατάξεις ήσαν αντίθετες προς τα άρθρα 7 του κανονισμού 1251/70 και της οδηγίας 75/35 μόνο στις δύο αιτιολογημένες γνώμες της. Η άποψή μου είναι ότι το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει το παραδεκτό της προσφυγής. Από τα προγενέστερα έγγραφα οχλήσεως της Επιτροπής σαφώς προέκυπτε ότι η τελευταία φρονούσε ότι οι επίμαχες ιρλανδικές διατάξεις δεν ήσαν συμβατές με τα άρθρα της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία. Όμως, τόσο ο κανονισμός 1251/70 όσο και η οδηγία 75/34 αποτελούν παράγωγο δίκαιο αποσκοπώντας στην υλοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας. Επομένως, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι η εκ των υστέρων προβολή των δύο αυτών νομικών κειμένων μπορεί να συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων του οικείου κράτους μέλους. Ούτε, άλλωστε, η Ιρλανδία αμφισβητεί το παραδεκτό της προσφυγής.

5. Όσον αφορά το βάσιμο της προσφυγής, νομίζω ότι μπορώ να είμαι σύντομος. Πράγματι, από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 25ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση Factortame κ.λπ. [6], της 4ης Οκτωβρίου 1991 στις υποθέσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας [7] και Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου [8], καθώς και της 7ης Μαρτίου 1996 στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας [9], που επικαλείται η Επιτροπή, σαφώς προκύπτει ότι οι προβαλλόμενες από την Επιτροπή αιτιάσεις είναι βάσιμες. Για λόγους απλουστεύσεως θα περιοριστώ στο να παραθέσω τα ασκούντα επιρροή χωρία της τελευταίας από τις προμνημονευθείσες αποφάσεις. Στην υπόθεση εκείνη επρόκειτο για διατάξεις της γαλλικής νομοθεσίας δυνάμει των οποίων το δικαίωμα εγγραφής ενός πλοίου στο γαλλικό νηολόγιο επιφυλασσόταν μόνο στα πλοία που ανήκαν κατά ποσοστό άνω του 50 % σε φυσικά πρόσωπα έχοντα τη γαλλική ιθαγένεια, σε νομικά πρόσωπα που είχαν την έδρα τους στη Γαλλία ή — απλούστερα — βρίσκονταν υπό τον έλεγχο κατά ορισμένο ποσοστό Γάλλων υπηκόων [10].

6. Όσον αφορά τα πλοία που χρησιμοποιούνται για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ως εξής:

«13. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η γενική αρχή του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΟΚ της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας εξειδικεύεται από το άρθρο 52 της Συνθήκης αυτής στον ειδικό τομέα που διέπει το τελευταίο αυτό άρθρο και ότι, συνεπώς, κάθε ρύθμιση που είναι ασυμβίβαστη προς την τελευταία αυτή διάταξη είναι ασυμβίβαστη και προς το άρθρο 7 της Συνθήκης (προαναφερθείσα

6 — Υπόθεση C-221/89 (Συλλογή 1991, σ. I-3905).

7 — Υπόθεση C-93/89 (Συλλογή 1991, σ. I-4569).

8 — Υπόθεση C-246/89 (Συλλογή 1991, σ. I-4585).

9 — Υπόθεση C-334/94 (Συλλογή 1996, σ. I-1307).

10 — Βλ., όσον αφορά τις ακριβείς περιστάσεις, την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας (υποσημείωση 9), σκέψη 3.

απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, σκέψη 18). Το άρθρο 7 της Συνθήκης ΕΟΚ έγινε το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ.

14. Με την προαναφερθείσα απόφαση Factortame κ.λπ., το Δικαστήριο έκρινε ότι κάθε κράτος μέλος, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του για τον καθορισμό των προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη χορήγηση της "εθνικότητάς" του σε ένα σκάφος, πρέπει να συμμορφώνεται προς την απαγόρευση των διακρίσεων εις βάρος των υπηκόων των κρατών μελών λόγω της ιθαγένειάς τους (σκέψη 29) και ότι αντιβαίνει προς το άρθρο 52 της Συνθήκης μια προϋπόθεση κατά την οποία τα φυσικά πρόσωπα που είναι κύριοι ή ναυλωτές ενός σκάφους και, στην περίπτωση εταιρίας, οι μέτοχοι και οι διευθύνοντες σύμβουλοι πρέπει να έχουν ορισμένη ιθαγένεια (σκέψη 30).

(...)

17. Επομένως, η γαλλική νομοθεσία, η οποία επιτρέπει να εγγράφονται στο γαλλικό νηολόγιο και να φέρουν τη γαλλική σημαία μόνο τα σκάφη που ανήκουν κατά ποσοστό πλέον του ημίσεος σε φυσικά πρόσωπα που έχουν τη γαλλική ιθαγένεια, αντιβαίνει προς τα άρθρα 6 και 52 της Συνθήκης ΕΚ. Το ίδιο ισχύει για την προϋπόθεση ότι το κεφάλαιο ορισμένων νομικών προσώπων που έχουν την κυριότητα σκαφών πρέπει να ελέγχεται, κατά ένα συγκεκριμένο ποσοστό, από Γάλλους υπηκόους, καθώς και για την προϋπόθεση ότι ο έλεγχος ή η διαχείριση πρέπει να ασκείται πραγματικά από Γάλλους υπηκόους.

(...)

19. Τέλος, στο μέτρο που η γαλλική νομοθεσία απαιτεί τα νομικά πρόσωπα που έχουν την κυριότητα σκαφών να έχουν την έδρα τους επί του γαλλικού εδάφους και αποκλείει, επομένως, τη νηολόγηση ή τη διαχείριση ενός σκάφους όταν πρόκειται για δευτερεύουσα εγκατάσταση, όπως πρακτορείο, υποκατάστημα ή θυγατρική εταιρία, αντιβαίνει προς τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης.»

7. Όσον αφορά τα πλοία που *δεν* χρησιμοποιούνται για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, το Δικαστήριο έχει κρίνει:

«21. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι το κοινοτικό δίκαιο εξασφαλίζει σε κάθε υπήκοο κράτους μέλους τόσο την ελευθερία να μετακινηθεί σε άλλο κράτος μέλος για να ασκήσει εκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, όσο και την ελευθερία να εγκατασταθεί εκεί μετά την άσκηση της δραστηριότητας αυτής. Αλλά η πρόσβαση στις δραστηριότητες αναψυχής που παρέχονται εντός του κράτους αυτού αποτελεί απόρροια της ελευθερίας κυκλοφορίας.

22. Επομένως, η νηολόγηση, εκ μέρους του εν λόγω υπηκόου, σκάφους για σκοπούς αναψυχής στο κράτος μέλος υποδοχής εμπίπτει στις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία.

23. Συνεπώς, η γαλλική νομοθεσία, η οποία επιτρέπει μόνον στους Γάλλους υπηκόους

να νηολογούν στη Γαλλία σκάφος αναψυχής, του οποίου έχουν την κυριότητα κατά ποσοστό πλέον του ημίσεος, αντιβαίνει προς τα άρθρα 6, 48 και 52 της Συνθήκης, καθώς και προς το άρθρο 7 του κανονισμού 1251/70 και το άρθρο 7 της οδηγίας 75/34.»

8. Με το υπόμνημά της αντικρούσεως, η Ιρλανδική Κυβέρνηση αναγνώρισε — όπως ορθώς υποστήριξε η Επιτροπή στο υπόμνημα απαντήσεώς της — ότι οι αιτιάσεις της Επιτροπής ήσαν βάσιμες. Βεβαίως, το καθού κράτος μέλος ισχυρίστηκε επίσης, με την ευκαιρία αυτή, ότι τα φυσικά πρόσωπα ή οι εταιρίες άλλων κρατών μελών έχουν το ίδιο δικαίωμα προσβάσεως στους ιρλανδικούς λιμένες όπως και οι Ιρλανδοί υπήκοοι. Η μόνη διαφορά είναι ότι οι πρώτες δεν μπορούν να εγγράφουν τα πλοία τους στο ιρλανδικό νηολόγιο. Όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή στο υπόμνημά της απαντήσεως, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Ήδη με την απόφασή του Factortame κ.λπ., το Δικαστήριο απέρριψε παρόμοιο επιχείρημα, στο πλαίσιο διαφωνίας σχετικά με την έννοια του άρθρου 52 της Συνθήκης, παραπέμποντας στο κείμενο της διατάξεως αυτής σύμφωνα με το οποίο η ελευθερία εγκαταστάσεως συνεπάγεται, όσον αφορά τους υπηκόους άλλων κρατών μελών, «την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων (...) σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως για τους δικούς της υπηκόους» [11]. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τις λοιπές διατάξεις επί των οποίων η Επιτροπή στηρίζει την υπό κρίση προσφυγή της.

9. Το γεγονός ότι η Ιρλανδική Κυβέρνηση ελπίζει, όπως αναφέρει στο υπόμνημά της αντικρούσεως, ότι πρόκειται συντόμως να θεσπιστεί η αναγκαία για την προσαρμογή των εθνικών διατάξεων στο κοινοτικό δίκαιο νομοθεσία οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Ιρλανδία ναι μεν σκοπεύει να εκπληρώσει στο μέλλον τις απορρέουσες από το κοινοτικό δίκαιο υποχρεώσεις της, πλην όμως η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να ασκήσει επιρροή όσον αφορά την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς.

10. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Ιρλανδία, διατηρώντας σε ισχύ νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που περιορίζουν το δικαίωμα εγγραφής μη αλιευτικών πλοίων στο ιρλανδικό νηολόγιο μόνο στα πλοία που ανήκουν, εν όλω ή εν μέρει, στην κυβέρνηση, σε υπουργό, σε Ιρλανδό υπήκοο ή σε νομικό πρόσωπο ιρλανδικού δικαίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 6, 48, 52 και 58 της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και από το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1251/70 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1970, περί του δικαιώματος των εργαζομένων να παραμένουν στην επικράτεια κράτους μέλους μετά την άσκηση σ' αυτό ορισμένης εργασίας, καθώς και από το άρθρο 7 της οδηγίας 75/34/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1974, περί του δικαιώματος των υπηκόων ενός κράτους μέλους να παραμένουν στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους μετά την άσκηση σ' αυτό μη μισθωτής δραστηριότητας. Προτείνω επίσης να καταδικάσει την Ιρλανδία στα δικαστικά έξοδα.

11 — Απόφαση προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψη 25.